scribat. Ubi [1] autem non inveniuntur, litterati, septem [2] testes etiam sine scriptura testimonium adhibentes admitti. Sin autem in illo loco minime inventi fuerint septem testes: usque ad quinque [3] modis omnibus testes adhiberi jubemus: minus autem nullo modo concedimus [4]. Si vero unus, aut duo, vel plures fuerint litterati, liceat eis pro [5] ignorantibus litteras, præsentibus tamen subscriptionem [6] suam interponere: sic [7] tamen, ut ipsi testes cognoscant testatoris voluntatem: & maxime quem, vel quos heredes sibi relinquere voluerit: & hoc post mortem testatoris jurati deponant. Quod igitur quisque rusticorum (sicut prædictum est) pro suis rebus disposuerit, hoc omnimodo, legum subtilitate remissa, firmum, validumque consistat. Dat. 3. Non. Jul. *Constantin.* DN. JUSTINIANO A. IV. & PAULINO V. C. CONSS. 534. * 8.

TIT. XXIV.

DE HEREDIBUS INSTITUENDIS [9], ET QUÆ PERSONÆ HEREDES INSTITUI NON POSSUNT.

De Deportatis *non instituendis heredibus.*

1. Imp. TITUS ÆLIUS ANTON. A. Antestiano.

QUi deportantur [10], si heredes scribantur, tanquam peregrini [11] capere non possunt, sed hereditas in ea causa est, in qua esset, si scripti non fuissent. Sine die, & consule.

De Residui *appellatione.*

2. Imp. ANTONINUS A. Cælitio.

PAter tuus, si ex residua parte heres institutus est, quam alter heres scriptus capere [12] non poterat, isque ad nullam partem hereditatis per conditionem suam admitti potuit: ex asse heres extitit: Nam *residui* [13] commemoratio etiam totum admittit. PP. 15. Kalend. Julii, *Romæ*, DUOBUS & ASPRIS CONSS. 213.

De errore testatoris in persona heredis.

3. Imp. ALEXAND. A. Vitali militi.

CUm proponas Alexandrum equitem testamento primo loco Julianum, *ut* [14] *libertum suum* heredem instituisse, eique substituisse his verbis, *Quod si ex aliqua causa primus heres hereditatem meam adire noluerit* [15], *vel* [16] *non potuerit: tunc in* [17] *locum ejus secundum heredem substituo Vitalem*: post mortem autem testatoris Julianum servum communem [18] fuisse defuncti militis, & Zoili fratris ejus apparuerit: an tu ex substitutione admittaris, voluntatis [19] est quæstio. Nam si credens eum proprium, & suum libertum heredem instituit, nec per eum ad alium quemquam hereditatem pertinere voluit, extitit conditio substitutionis: tibique hereditas delata est [20]. Quod si verba substitutionis subscriptæ ad jus retulit, ut si nec per semet ipsum alium fecisset heredem (potuit [21] enim, quamvis jubente domino, nolle adire) ita demum substitutus vocaretur: si tamen paruerit domino, & adierit, substitutioni locus non est. PP. 6. Kal. Maji, MAXIMO II. & ÆLIANO CONSS. 224.

4. Imp. GORDIANUS A. Ulpio.

SI pater tuus eum quasi [22] *filium* [*suum*] heredem instituit, quem falsa opinione ductus suum credebat, non instituturus, si alienum [23] nosset, isque postea subditus esse ostensus est: auferendam [24] ei successionem, Divorum Severi, & Antonini placitis continetur. PP. Prid. Non. Octob. PIO, & PONTIANO CONSS. 239.

Si uxor nominetur affinis.

5. Idem A. Cassiano.

NOn ideo minus uxor tua jure heres videtur instituta, quod non uxor, sed *affinis* [25] testamento nominata est. PP. 5. Kal. Octob. GORDIANO A. II. & POMPEIANO CONSS. 242.

De institutione facta animo compensandi.

6. Impp. PHILIPPUS A. & PHILIPPUS C. Antonio.

SI compensandi debiti gratia uxor maritum fecit heredem: defuncto tuo præter portionem hereditatis debitum [26] [quoque] restitui postulantis, non tantum juris severitas [27], verum etiam defunctæ voluntas refragatur. PP. 12. Kal. Mart. PRÆSENTE, & ALBINO CONSS. 247.

De adoptato in locum fratris.

7. Impp. DIOCLETIANUS, & MAXIMIANUS AA. Zinoni.

NEc [28] apud peregrinos [29] fratrem [30] [sibi] quisquam per adoptionem facere poterat. Cum igitur, quod patrem tuum voluisse facere dicis, irritum sit, portionem hereditatis, quam is, adversus quem supplicas, velut adoptatus [31] frater heres institutus tenet, restitui [sibi [32]] Præses provinciæ curæ habebit. PP. 3. Non. Decemb. DIOCLETIANO II. & ARISTOBULO CONSS. 285.

De collegiis.

8. Iidem AA. Hadriano.

COllegium [33], si [34] nullo speciali [35] privilegio subnixum sit, hereditatem capere non posse [36] dubium non est. PP. 10. Kal. Jun. ipsis IV. & III. AA. CONSS. 290.

De institutione, cum quis morietur.

9. Iidem AA. & CC. Juliæ.

EXtraneum [37] etiam, *cum* [*quis* [38]] *moreretur*, heredem scribi [sibi] placuit. PP. 16. Kal. Novemb. *Sirmii*, AA. CONSS.

De bis, quibuscum factio testamenti non est.

10. Iidem AA. & CC. Asclepiadæ.

NEque [39] per se heredes instituto, quibus hoc concessum [40] non est, neque per servos proprios hereditatem posse quærere, juris dictat ratio. S. 16. Kalend. Septembr. *Sirmii*, CC. CONSS. 293.

De ignoto testatori.

11. Impp. THEODOS. & VALENT. AA. Hierio P. P.

EXtraneum etiam penitus ignotum [41] heredem quis instituere potest. Dat. 11. Kal. Mart. *Constantinop.* FELICE, & TAURO CONSS. 428.

1 Puta in agris, in itineribus. Leo *Novell.* 41. *Novell.* 43. *in fin.* in agris vel itineribus tres testes sufficere ait. 2 In testamento rusticani nuncupativo septem testes requiruntur. 3 Rusticani scripto testari possunt quamvis tantum testibus præsentibus, si plures haberi non poterunt. 4 Idem numeros requirit ut contagionis tempore. *l.* 8. *supr. h. t.* 5 Ex *Novella Leonis* 43. per scribendi ignaros testamenta confirmapossunt. 6 Subscriptionis necessitas remissa est *confutatione Leonis* 32. 7 *Ex. Eclog. 2. cap. ult.* 8 In quibusdam notatur hic deesse Græcam constitutionem. 9 Dixi ad L. 28. *ff.* 5. 10 Deportati institutio habetur pro non scripta. 11 Peregrinus heres institui non potest, *ut hic*, & *l.* 6. §. 2. *ff. h. t.* 10. §. 6. *ff. de in jus voc. l.* 1. §. 2. & 3. *ff. de leg.* 3. Ulp. 17. §. 1. & 22. §. 2. adde quæ scripsi de peregrino ad Ulp. 5. §. 8. Testatorem, testes & heredes cives esse oportet. *l.* 36. *C. To. de haret. l.* 31. 32. *ff. de jur. fisc.* Peregrinus quoque testamentum facere in loco peregrino non potest, quoad bona in eo loco sita, *l.* 1. *in verb. quicunque civis. ff. ad leg. Falc.* per fideicommissum tamen institui poterat. vide Theoph. §. 1. *Inst. de fideic. hered.* Addantur & hæc, Peregrinos habitos fuisse, qui non cives Romani essent. vide *l.* 6. §. 2. *ff. h. t.* qui de dedititiorum numero erant. Ulp. *tit.* 22. §. 2. qui aqua & igni interdicti. Ulp. *tit.* 10. §. 3. in certum locum deportati & ἀπόλιδες. *l. fant quidam.* 17. §. 1. *ff. de pan. l.* 1. §. *hi quib.* 2. *ff. de legat.* 3. Atque his quidem omnibus jus redditum a prætore, qui peregrinus fuisset dicebatur. *l.* 2. §. 2. *ff. de orig. jur.* caeterum peregrini in his quæ sequuntur, differebant a civibus. Inter solos cives capiendi jus ex testamento civium erat: unde peregrinus nihil ex testamento civis Romani capere poterat, *ut hic.* civium duntaxat testamenta rata Romæ habebantur, *arg. l.* 1. *ff. ad l. Falc.* Ulp. 22. inter solos cives juitæ nuptiæ, *pr. Inst. de nupt.* concubitus. Ulp. *tit.* 5. Boet. *in Topic.* Cic. Senec. 1. *de benef.* 15. Jus patriæ potestatis, *pr. Inst. de pat. potest.* Jus patronatus. *l.* 10. §. 6. *ff. de in jus voc.* Jus solennis per nexum abalienatio. Cic. *in Topic.* præscriptio ante Justinianum tamen, & quidem ex veteri illa sententia ad regula, *Adversus hostem* (is erat peregrinus) *æterna auctoritas esto.* Cic. 1. *offic.* foli cives militabant. *l.* 6. *l.* 7. *inf. qui milit. pos.* verberibus cæsi non poterant & in crucem agi. *Act. Apost.* 22. *vers.* 25. Cic. 4. *Ver.* honores Romæ gerebant soli cives. *l. Barbarius.* 3. *ff. de offic. Pret.* hastam ferebant, toga utebantur. dixi ad l. 32. *ff. de jur. fisc.* ac prætexta. 1. *Macrob.* 6. Prænominibus etiam carebant peregrini, quæ tum demum, cum in civitatem adsciscebantur, assumebant. Cic. 13. *epist. ad Attic.* unde gentilitia quoque Romanorum nomina peregrinos usurpare vetuit Claudius, & civitatem Romanam usurpantes in campo Esquilino fecuri percutiit. Suet. Claud. 25. permagni interesse existimans, ad decus & ornamentum civitatis, nominum societate peregrinos Romanis civibus jungi. His adde quæ de peregrino dixi ad Ulp. 5. §. 8. Plaser & hoc addi ex Cicer. 1. *offic.* Peregrini & incolæ officium esse, nihil præter suum negotium agere, nihil de alio inquirere, minimeque in aliena Repub. curiosum esse. & 1. *de orat.* lex peregrinum vetat in murum ascendere. Peregrino Julianum dare vel vendere, ut comedat. Dehort. 14. *vers.* 21. Jubebantur & Judæi eum non contristari vel affligere. *Exod.* 22. 23. hæc concivio affiocre: quinimo jubebantur eum diligere. *Levit.* 19. *vers.* 33. & circumcidere, cupiendo Judæum fieri. *Exod.* 12. In Italia rari fuscepti, nisi jus hospitii prius fuisset. quale nec ab Evandro Hercules fuscepus est nisi eum morte Caci virtutem suam probasset. Serv. *Æneid.* 8. Prætexti uti non poterant. Macrob. 1. *Saturn.* 6. nec togæ, vide Suet. *Claud.* 15. honores tamen eis habiti, si pop. Romanus eorum opera usus fuisset. *Liv.* 22. & 27. Contubes etiam quidam fuit. 7. Plin. 43. ubi de Cornelio Balbo: & in Senatum allecti. Sueton. *Jul.* 80. Pœnæ species etiam fuit in peregrinitatem redigi. Suet. *Claud.* 16. & 25. Hodie peregrini restati & intestati apud nos hereditatem suam ad fiscum heredes, vel agnatos aut cognatos transmittunt. *Auth. omnes peregrini. J. comm. de succeff.* 12. *l.* 78. *in fin. ff. h. t.* 13 *l.* 78. 79. & 80. *ff. h. t. l.* 95. *l.* 160. *ff. de verb. sign.* 14 Ubi quem quis instituit ut hæredem, non alias institutorus fuit, libertus non sit, omnino inutilis institutio est. *l.* 7. *supr. de inft. milit.* vide Cujac. *l.* 8. *observ.* 21. 15 Subllitutionis vulgaris non pupillaris hæc verba sunt. vid. Cujac. 17. *observ.* 21. ad hos enim duos casus p ertigitur subllitutio vulgaris. 16 Subllitutio vulgaris *si hæres non erit*, intelligenda est, *si noluerit, vel non potuerit, ut hic.* vide Cujac. 17. *observ.* 21. men exceptiones duas apud Soc. *reg.* 386. 17 Te ut libertum meum heredem institui, communis eras: num rede institutus es? Si te ut meum certa opinione institui, non recte: si ut communem, recte institui. 18 *l.* 37. §. 2. *ff. de legat.* 3. vid. Cujac. 19 Puta utrum subllitutorus eum fuerit, si servum communem nosset. 20 Liber non est, nec subllitutio valet. *l.* 13. §. 3. *ff. de teftam. milit.* 21 Imo non potuit. *l.* 21. *l.* 37. *l. de jure delib.* 22 Subllitutio facta de aliquo tanquam de filio, cum non sit filius, habetur pro non facta. vid. *l.* 5. *supr. de teftam. mil. l.* 9. *ff. de hered. inftit.* 23 Id est, supposititium. *l.* 46. *ff. de jure fisci.* 24 Non fa opinione testator instituit. 25 Institutio non vitiatur, si uxor appelletur affinis, adde *l.* 4. *l.* 5. *supr. de teftam.* merito: inter virum enim & uxorem constituor quædam affinitas. *l.* 8. *ff. de conditt. causa data.* 26 Aliud erit si quid reliquum fuerit debitori non compensandi debiti animo. *l.* 7. *supr. de rep. l.* 6. *supr. de hereditar. act. l.* 7. *l. de bon. auctor. jud.* vide *l.* 88. *ff. de legat.* 2. *l.* 12. *ff. ad legem Falcid. l.* 20. *ff. de cond. inft.* 27 Legis Papiæ, quæ vetat conjuges inter se ex testamento capere, sit compensandi causa. *Cont.* 28 Ἀδελφοποίητα non admittitur; ne quidem inter exteros. Nam adoptio naturam imitatur: at nemo sibi fratrem gignit. Pone, peregrinum qui mihi natura frater non erat) heredem instituí sub fratris nomine, heredem propterea fore. *Synopf. Baſil.* 35. *tit.* 13. *c.* 1. & *ibi Scholiaſt.* Quid si peregrinum, mihi tamen gnatum adoptavi & heredem instituí? Scholiastes *illo loco* notat, valere adoptionem & subllitutionem. Quid si adrogavi quali fratrem & heredem instituí? instituito non valet: ita ut hujusmodi adoptio & institutio nolit per liberos adoptantis revocari. *Syn. & Schol. ibi loc.* licet tamen, fratris nomine adjecto, instituere eum, qui non est frater: eum denique quem fraterna charitate diligo *Graci ibi. l.* 58. §. 1. *ff. de hered. inft.* Caterum ut ad ἀδελφοποίητα revertar, earum rerum numero habetur, quæ fieri nequeant aut non debeant, unde & matrimonium non impedit, adoptio enim naturam imitatur: at nemo ibi fratrem gignit. 4. Harmen. 6. 9. 20. 29 Ἔλεγε γαῖς ἐξ ἑαυτῆς εἶναι παῖδας ἀμφοτέρους apud eos qui extra Romam habitant. *Synopf. Baſil.* 35. *tit.* 13. *c.* 15. & 5. Harm. 8. §. 100. 30 Adoptari nemo potest ut frater. vid. *l.* 14. *in fin. inft. de fideicomm.* potest tamen qui ita heres institui, ut nomen familiæ & arma ibi insignia ferat. Papon. 10. *Arreſt.* 1. §. 15. vide *l.* 7. *l.* 63. §. 10. *ff. ad SC. Trebl. l.* 19. §. 6. *ff. de don. Cic.* 7. *ad Attic.* 3. & 8. *famil.* 25. & *lib. offi. uti & M. Satyro.* Suet. *Julio* 83. & *Octavio c.* 101. Ovid. 15. *Metamorph.* Dion. 45. 31 Institutus ut frater a fratre erranie, recte non est institutus. 32 Et ita non applicatur fisco portio ejus quem ut filium fallo institui. *ut hic.* applicatur portio ejus quem ut filium fallo institui. Cur? in filio indignitas est qui suppositius est: in fratre non ett. 33 Collegia illicita hereditas religiosi non potest: illicita, puta Judæorum. *l.* 1. §. *de Judæis.* Christianorum enim collegia licita. *l.* 1. §. *de jure eccl.* his adde quæ notavi ad *l.* 9. *ff. de mort. caufa. l.* 2. *ff. de reb. dub. l.* 3. *ff. de collegiis.* 34 Vide quæ scripsi ad *l.* 1. *supr. de jure eccl. l.* 1. §. *quod cujusvisque universi.* 35 *Sub.* Principis. dixi ad *l.* 1. §. 1. *ff. quod cujusvisque universi.* Quid licitum collegium? vid. *l.* 26. *ff. ad SC. Treb.* 36 Fieri possit alioqui temporis decursu, ut universi pene pagnorum bona collegiis acquirerentur. Nec enim mori dicuntur collegia. *l.* 76. *ff. de jud.* hinc apud Gallos jus Anutizzanis, *admittitsemem*, interdictum, ab quo vide Paponem 1. *Arreſt.* 14. eundem 3. *Notar. c. des admortiſſemens.* Peckium *in tract. de emortizatione bonor.* 37 Extraneus ita potest instituí, *cum moreatur*, ut hic: at non alius, nam hæc institutio præteritionis ob longævitatem non est. *l.* 7. §. 1. *ff. de cond. & dem.* Paul. 3. *ſent.* 6. §. 6. atqui ex eis ad diem non datur hereditas. *l.* 34. *ff. de hered. inft.* Ex die mortis dari non potest, velut, post quinquennium quam mortuus incipe in diem conseri potest, velut: Cum capere poteris. *l.* 62. *ff. h. t.* Cum adoleveris. *l.* 33. *ff. de vulgar.* Cum morieris, *ut hic*, & ita sæpe fit, ut quæ expressa non valent, tacita valeant, *l.* 9. §. 18. *ff. h. t. l.* 77. *l.* 195. *ff. de reg. jur.* vide Cujac. 3. *observ.* 34. 39 Heres esse prohibitus, ne quidem per servum heredi item adquirere potest. *Synopf. Baſil.* 35. *tit.* 3. *c.* 18. 40 Per se qui capere non potest, per alium non potest. *l.* 31. *ff. h. t.* §. 4. *inſt. de her. qualit.* 41 Hæc lex deprompsit ex *l.* 11. *C. To. de legit. hered.* ibi extraneus, si sæpe ignotis in donationibus, succeffionibusque tribuitur. *l.* 46. *ff. h. t.* §. *ult. Inſt. h. t.* sic tutor ignotus infitori potest. §. 10. *Inſt. de excuſ. tut. Nov.* 90. *c.* 1. *l.* 29. *J. de donat.* 10. *obſ.* 40. 19 Puta utrum subllitutorus eum fuerit, si servum communem nosset. 20 Liber non est, nec subllitutio valet. *l.* 13. §. 3. *ff. de teftam. milit.* 21 Imo non potuit. *l.* 21. *l.* 37. *l. de jure delib.* 22 Subllitutio facta de aliquo tanquam de filio, cum non sit filius, habetur pro non facta. vid. *l.* 5. *supr. de teftam. mil. l.* 9. *ff. de hered. inſtit.* 23 Id est, supposititium. *l.* 46. *ff. de jure fisci.* 24 Non fa opinione testator instituit. 25 Institutio non vitiatur, si uxor appelletur affinis, adde *l.* 4. *l.* 5. *supr. de teftam.* merito: inter virum enim & uxorem constituor quædam affinitas. *l.* 8. *ff. de conditt. causa data.* 26 Aliud erit si quid reliquum fuerit debitori non compensandi debiti animo. *l.* 7. *supr. de rep. l.* 6. *supr. de hereditar. act. l.* 7. *l. de bon. auctor. jud.* vide *l.* 88. *ff. de legat.* 2. *l.* 12. *ff. ad legem Falcid. l.* 20. *ff. de cond. inſt.* 27 Legis Papiæ, quæ vetat conjuges inter se ex testamento capere, sit compensandi causa. *Cont.* 28 Ἀδελφοποίητα non admittitur; ne quidem inter exteros. Nam adoptio naturam imitatur: at nemo sibi fratrem gignit. Pone, peregrinum qui mihi natura frater non erat) heredem instituí sub fratris nomine, heredem propterea fore. *Synopf. Baſil.* 35. *tit.* 13. *c.* 1. & *ibi Scholiaſt.* Quid si peregrinum, mihi tamen gnatum adoptavi & heredem instituí? Scholiastes *illo loco* notat, valere adoptionem & subllitutionem. Quid si adrogavi quali fratrem & heredem instituí? instituito non valet: ita ut hujusmodi adoptio & institutio nolit per liberos adoptantis revocari. *Syn. & Schol. ibi loc.* licet tamen, fratris nomine adjecto, instituere eum, qui non est frater: eum denique quem fraterna charitate diligo *Graci ibi. l.* 58. §. 1. *ff. de hered. inſt.* Caterum ut ad ἀδελφοποίητα revertar, earum rerum numero habetur, quæ fieri nequeant aut non debeant, unde & matrimonium non impedit, adoptio enim naturam imitatur: at nemo ibi fratrem gignit. 4. Harmen. 6. 9. 20. 29 Ἔλεγε γαῖς ἐξ ἑαυτῆς εἶναι παῖδας ἀμφοτέρους apud eos qui extra Romam habitant. *Synopf. Baſil.* 35. *tit.* 13. *c.* 15. & 5. Harm. 8. §. 100. 30 Adoptari nemo potest ut frater. vid. *l.* 14. *in fin. inft. de fideicomm.* potest tamen qui ita heres institui, ut nomen familiæ & arma ibi insignia ferat. Papon. 10. *Arreſt.* 1. §. 15. vide *l.* 7. *l.* 63. §. 10. *ff. ad SC. Trebl. l.* 19. §. 6. *ff. de don. Cic.* 7. *ad Attic.* 3. & 8. *famil.* 25. & *lib. offi. uti & M. Satyro.* Suet. *Julio* 83. & *Octavio c.* 101. Ovid. 15. *Metamorph.* Dion. 45. 31 Institutus ut frater a fratre erranie, recte non est institutus. 32 Et ita non applicatur fisco portio ejus quem ut filium fallo institui, *ut hic.* applicatur portio ejus quem ut filium fallo institui. Cur? in filio indignitas est qui suppositius est: in fratre non ett. 33 Collegia illicita hereditas religiosi non potest: illicita, puta Judæorum. *l.* 1. §. *de Judæis.* Christianorum enim collegia licita. *l.* 1. §. *de jure eccl.* his adde quæ notavi ad *l.* 9. *ff. de mort. caufa. l.* 2. *ff. de reb. dub. l.* 3. *ff. de collegiis.* 34 Vide quæ scripsi ad *l.* 1. *supr. de jure eccl. l.* 1. §. *quod cujusvisque universi.* 35 *Sub.* Principis. dixi ad *l.* 1. §. 1. *ff. quod cujusvisque universi.* Quid licitum collegium? vid. *l.* 26. *ff. ad SC. Treb.* 36 Fieri possit alioqui temporis decursu, ut universi pene pagnorum bona collegiis acquirerentur. Nec enim mori dicuntur collegia. *l.* 76. *ff. de jud.* hinc apud Gallos jus Anutizzanis, *admittitsemem*, interdictum, ab quo vide Paponem 1. *Arreſt.* 14. eundem 3. *Notar. c. des admortiſſemens.* Peckium *in tract. de emortizatione bonor.* 37 Extraneus ita potest instituí, *cum moreatur*, ut hic: at non alius, nam hæc institutio præteritionis ob longævitatem non est. *l.* 7. §. 1. *ff. de cond. & dem.* Paul. 3. *ſent.* 6. §. 6. atqui ex eis ad diem non datur hereditas. *l.* 34. *ff. de hered. inſt.* Ex die mortis dari non potest, velut, post quinquennium quam mortuus incipe in diem conseri potest, velut: Cum capere poteris. *l.* 62. *ff. h. t.* Cum adoleveris. *l.* 33. *ff. de vulgar.* Cum morieris, *ut hic*, & ita sæpe fit, ut quæ expressa non valent, tacita valeant, *l.* 9. §. 18. *ff. h. t. l.* 77. *l.* 195. *ff. de reg. jur.* vide Cujac. 3. *observ.* 34. 39 Heres esse prohibitus, ne quidem per servum heredi item adquirere potest. *Synopf. Baſil.* 35. *tit.* 3. *c.* 18. 40 Per se qui capere non potest, per alium non potest. *l.* 31. *ff. h. t.* §. 4. *inſt. de her. qualit.* 41 Hæc lex deprompsit ex *l.* 11. *C. To. de legit. hered.* ibi extraneus, si sæpe ignotis in donationibus, succeffionibusque tribuitur. *l.* 46. *ff. h. t.* §. *ult. Inſt. h. t.* sic tutor ignotus infitori potest. §. 10. *Inſt. de excuſ. tut. Nov.* 90. *c.* 1. *l.* 29. *J. de donat.* Suet. Aug. *c.* 66. Heredi ates fibi relictas ab ignotis non admittebat.

De civitatibus.

12. Imp. LEO A. Erythrio P. P.

HEreditatis [1], vel legati [2], seu fideicommissi [3], aut donationis titulis domus, aut annonæ civiles, aut quælibet ædificia, vel mancipia, ad jus inclytæ urbis, vel alterius cujuslibet civitatis pervenire possunt. Dat. 5. Kal. Mart. MARTIANO, & ZENONE CONSS. 469.

De institutione ex re certa.

13. Imp. JUSTINIANUS A. Mennæ P. P.

QUotiens certi quidem ex [4] certa re [5] scripti sunt heredes, vel certis rebus pro sua institutione contenti esse jussi sunt, quos legatariorum [6] loco haberi certum est: alii vero ex certa parte, vel sine parte, qui pro veterum legum tenore ad certam unciarum institutionem referuntur: eos tantummodo omnibus hereditariis [7] actionibus uti, vel conveniri decernimus, qui ex certa parte, vel sine parte scripti fuerint, nec aliquam deminutionem earundem actionum occasione heredum ex certa re scriptorum fieri. Dat. 8. Id. April. *Constantinop.* DECIO V. C. CONS. 529.

De verbis, Sempronius Plotii heres esto.

14. Idem A. Joanni P. P.

CUm in libris Ulpiani, quos ad Masurium Sabinum scripsit, talis species relata sit, hanc apertius expedire nobis visum est. Quidam testamentum faciens ita instituit, *Sempronius Plotii* [8] *heres esto:* Veteres quidem existimabant, errorem nominis esse, & sic institutionem valere, quasi testator *Plotium* nominaretur, & Sempronium [sibi] scripsisset heredem. Sed hujusmodi sententiam crassiorem esse existimamus: neque [9] enim sic homo supinus [10], imo magis stultus invenitur, ut suum nomen ignoret: sed si [11] quidem ipse testator Plotio cuidam heres extitit: manifestum est sibi Sempronium heredem instituisse, ut per mediam ipsius testatoris personam Plotii heres efficiatur. Et hoc argumentamur ex antiqua [12] regula, quæ voluit *heredem* [13] *heredis*, [*testatoris*] *esse heredem.* Sin autem nihil tale factum est, supervacuam & inanem hujusmodi institutionem esse: nisi [14] prius herede Plotio sibi instituto, sic adjecerit, *Sempronius Plotii heres esto:* tunc etenim existimandum est eum dixisse, *si non Plotius heres sibi fuerit, tunc Sempronium in totum partenve Plotii ex substitutione vocari;* ita ut ex [15] consequentia verborum Plotius quidem institutus, Sempronius autem substitutus inveniatur. Sin autem, neque ipse testator Plotio heres extitit, neque [16] Plotium heredem antea scripsit, & sic Sempronium Plotio heredem esse voluit: nullius esse momenti talem institutionem, cum non [17] est verisimile, in suum nomen [quemquam] errasse. Dat. 3. Kal. August. post consulatum LAMPADII, & ORESTIS VV. CC. 531.

TIT. XXV.

DE INSTITUTIONIBUS [18] ET SUBSTITUTIONIBUS, ET RESTITUTIONIBUS SUB CONDITIONE FACTIS.

De conditione nuptiarum.

1. Impp. SEVERUS, & ANTONINUS AA. Alexandro.

CUm avum maternum ea conditione filiam tuam heredem instituisse proponas, *si* [19] *Anthylli filio nupsisset*, non prius eam heredem existere, quam conditioni paruerit, aut Anthylli filio recusante [20], matrimonium impeditum fuerit, manifestum est. PP. Kal. Octob. ANULINO, & FRONTONE CONSS. 200.

2. Imp. ANTONINUS A. Cassiæ.

CONditioni [21] sub qua testamento matris tuæ [22] heres instituta es, si non paruisti: locum habet subslitutio. Nec enim videri potest sub specie turpium [23] nuptiarum viduitatem [24] tibi indixisse, cum te *filio* [25] *sororis sitæ consobrino tuo* probabili consilio *matrimonio jungere* volverit. Nec extraordinario auxilio indiges: cum ex his [prædictis,] quas libello complexa es, declaretur, non [26] per eum stetisse, quominus supremæ voluntati matris tuæ testatricis satisfieret. PP. 8. Id. Mart. *Romæ*, ANTONINO A. IV. & BALBINO CONSS. 214.

De conditione emancipationis.

3. Idem A. Maxentio & aliis.

SI mater vos sub conditione [27] *emancipationis* heredes instituit, & prius quam voluntati defunctæ pareretur, sententiam [deportationis [28]] pater meruit, vel aliter defunctus est: morte ejus, vel alio modo patria potestate liberati, jus adeundæ hereditatis cum sua causa quæsitis. S. Prid. Kal. Maji, SABINO & ANULINO CONSS. 217.

De filiofamilias, institito a patre sub conditione casuali, *vel* potestativa.

4. Imp. ALEXANDER A. Æmiliano.

SI pater filium, quem in potestate habebat, sub conditione, *quæ* [29] *in ipsius potestate non erat*, heredem scripsit; nec in defectum ejus exheredavit, jure testatus non videtur. † Cum autem trans mare & longe te agentem sub hac conditione heredem scriptum esse dicas, *si* [30] *in patriam, quæ in provincia Mauritaniæ erat, regressus fuisses*; nec exheredatum te alleges, si [31] in eum locum non recusses: manifestum est multis casibus non voluntariis [32], sed fortuitis evenire potuisse, ut eam implere non posses: & ideo adire hereditatem non prohiberis. PP. Kal. April. JULIANO II. & GRISPINO CONSS. 225.

De conditione divortii.

5. Impp. VALER. & GALLIEN. Maximo.

REprehendenda tu magis [33] es, quam mater tua: Illa enim si heredem te sibi esse vellet, id, quod est inutile, *matrimonium te dirimere* [34] *cum viro*, non juberet: tu porro voluntatem ejus divortio comprobasti. Oportuerat autem, etsi conditio hujusmodi admitteretur, præferre [35] lucro concordiam [36] maritalem. Enimvero cum boni [37] mores hæc observari vetent: sine ullo damno conjunctionem [38] retinere potuisti. Redi [39] igitur ad maritum scias hereditatem matris, etiamsi redieris, retenturam [40]: quippe quam retineres, licet prorsus ab eo non recessisses. PP. 12. Kal. Decemb. VALERIANO IV. & GALLIENO III. AA. CONSS. 258.

De conditione disjunctiva. *De tacita conditione*, si sine liberis decesserit.

Græca constitutio JUSTINIANI.

6. Idem A. ad Senatum.

GEneraliter sancimus, si quis ita verba sua composuerit, ut edicat, *Si filius, vel filia intestatus* [41], *vel intestata, vel sine liberis* [*aut sine testamento* [42],] *vel sine nuptiis decesserit*, & ipse, vel ipsa liberos sustulerit, sive nuptias contraxerit, sive testamentum fecerit, firmiter res possideri, & non esse locum subslitutioni eorum, vel restitutioni. Si enim nihil ex his fuerit subsecutum, tunc valere conditionem, & res secundum verba testamenti restitui, ut incertus successionis morientis exitus videatur certo subslitutionis, vel restitutionis fine concludi. Cui enim ferendus est intellectus, si forsitan testamentum quidem non fecerit, posteritatem autem habuerit: propter hujusmodi verborum angustias liberos ejus omni pene fructu paterno defraudari? Viam itaque impiam obstruentes, ut ne quis alius deviet, hujusmodi facimus sanctionem: & hanc legem in perpetuum valituram inducimus, tam patribus quam liberis gratam: quo exemplo etiam aliis personis, licet extraneæ [43] sint, de quibus hujusmodi aliquid scriptum fuerit, medemur. † Cum autem invenimus excelli ingenii Papinianum in hujusmodi casu, in quo pater filiis suis subslituit, [nulla] liberorum ex his procreandorum [adjectione] habita optimo intellectu dispositisse, evanescere [44] subslitutionem, si is qui subslitutione prægravatus est, pater efficiatur, & liberi sit. 35. *tit.* 12. *c.* 30. 26 Vide *l.* 1. *in fin.* §. *h. t.*

1 Civitati relinqui hereditas potest, olim non poterat. Ulpian. 22. §. 5. 2 *l.* 73. *in fin.* vid. *l.* 122. *in pr. ff. de leg.* 1. Ulp. 24. §. 28. 3 Ulp. *d. loco* 22. §. 5. *l.* 26. *ff. ad SC. Treb.* 4 Subslitutus in re certa vicem sustinet legatarii, *ut hic.* nisi coheres ei universitatis, vel ex parte datus hereditatem repudiaverit, vel non ederit: tunc enim idem est per omnia, ac si sub initio universalis heres subslitutus fuisset. *Jason hic.* Quid si coheres datus sub? Quidam volunt heredis locu habere, quod propria auctoritate possit rem apprehendere: legatarius non possit, sed accipiat ab herede. Menoch. *in tract. de arbp. bered. Rotaeda 4. num.* 134. Alii, partim heredis, partim legatarii. Bald. ad *l.* 35. *ff. h. t.* Alii putant, quod ad rem ipsam attinet, haberi pro legatario: ideoque Falcidiam pati, neque ei remedium competere *l. ult. ff. de edict. Div. Hadriani.* Volunt etiam eum non teneri creditribus hereditariis, nisi tellator eum heredibus æquaverit. Filium vero subslitutum in re certa haberi pro herede: ut non possit quarta parte trium rumpere testamentum. vide Graffium *lib. fent. 6. bered. quæſt.* 3. 5 Rerum heres institui potest. *l.* 35. *ff. h. t. l.* 16. §. 2. *ff. ad SC. Trebell.* 6 Legatum, & institutio particularis, ejusdem naturæ. vide Papon. 20. *Arreſt.* 1. §. 7 Vide *l. ult.* §. *de hered. alt.* 8 Et ita extranei. *l.* 76. §. 1. *ff. de legat.* 2. Duobus modis hæc verba intelligi possunt. 9 Stupiditatem magis reprobari, quam nimiam subtilitatem intac colligit Tiraq. *tract. de pœnis cauſa* 12. 10 Supinus ita nullus est, ut nomen suum ignoret, *ut hic. & J. h. t.* unde fatuus præsumitur qui in proprio nomine erat: & ex tali errore fatuitas præsumitur, *ut hic.* Eadem est ratio si quis erret in nomine filii: cum censeatur eadem persona. *l. ult. J. de impub. & aliis ſubſtit.* Alias error in nomine, cognomine & agnomine proprio non vitiat, si constet de corpore. *l. ſi in nomine.* 2. §. *de teſtam.* Superioribus tamen exemplum Georgii Trapezuntii addatur, quem morbi asperitate proprii nominis obtium refert Jovius *in eius vita.* 11 Prima superioris formulæ interpretatio: *Sempronius Plotii heres esto:* Plotii, puta cui succedit testator. Si ita institutio intelligi potest, erit valida, quantumvis improprie verba accipiantur. 12 Antiqua regula. 13 Heres heredis mei, mihi cit heres. *l.* 7. *in fin. ff. de adopt. vel emanc. bered. vid. Cujac. 18. de reg. jur.* 14 Secunda superioris formulæ interpretatio. Plotium heredem instituí: mox adjeci, *Sempronius Plotii heres esto:* eo casu Sempronius Plotio subslitutus intelligitur. 15 Ex consequentia verborum ductor interpretatio. 16 Ubi non est institutio, ibi nulla est subslitutio. 17 Non est verisimile in suum nomen quemquam errare. *l. ult.* verisimilia quæ non sunt, non attenduntur, nec admittuntur. *l. ult. ff. quod metus cauſa.* 18 Id est, de conditionibus institutionis & subslitutionis adjectis. *inf. vid. l.* 28. *ff.* 7. 19 Vid. Cujac. 17. *obſ.* 21. hujusmodi conditio mixta est: *Si Anthylli filio nupserit.* 20 *l.* 1. *inf. de libl. quæ ſub modo.* *l.* 21. *ff. de cond. & demonſt.* Conditio habetur pro impleta, quoties per eum, cujus interest impleri, statur quominus impleatur. *l.* 161. *ff. de reg. jur.* 21 Conditio hæc fuit. *Si Titia ſororis meæ filio nupſerit.* 22 Adde *l.* 5. §. 1. *ff. de bered. inſt.* 23 Honeste conditioni heres ni parueris, subslitutus admittitur. 24 Viduitatem indicere videtur. quæ sub conditione turpium nuptiarum egat aliquid. *l.* 63. §. 1. *ff. de cond. & demonſt.* 25 Nuptiæ inter consobrinos permittuntur, *ut hic. & l.* 19. *ff. de nupt.* Sobrini filius *ex tertio gradu.* Qua a marte scripta est heres sub hac conditione, si consobrino nupserit, omnino conditionem implere debet. 26 Non enim torpes hæc nuptiæ sunt? nisi forte per ipsum steterit, quominus fiat. *Synopf. Baſ.*

ros sustulerit, intelligentem non [1] esse verisimile, patrem, si de nepotibus cogitaverit, talem fecisse substitutionem: humanitatis intuitu hoc, & latius & pinguius interpretandum esse credidimus, [ut] & si quis naturales [2] filios habeat, & partem eis reliquerit, vel dederit usque ad modum quem nos statuimus, & substitutioni eos subjugaverit, nulla liberorum eorum mentione facta, & hic intelligi evanescere substitutionem, liberis eam excludentibus, & intellectu optimo his, qui ad substitutionem vocantur, obsistente, & non concedente ad eos eam partem venire: sed [3] ad filios, vel filias, nepotes, vel neptes, pronepotes, vel proneptes morientis transmittente, & non aliter substitutione locum accipiente, nisi ipsi liberi sine justa [4] sobole decesserint: ut [5] quod inter justos liberos sancitum est, hoc & in naturales filios extendatur. † Quæ omnia & in legatis [6], & fideicommissis specialibus locum habere sancimus. Dat. 11. Kal. Augusti, *Constantinop.* LAMPADIO & ORESTE VV. CC. CONSS. 530.

De conditione vivo testatore, vel post mortem ejus impleta.

7. Idem A. Joanni P. P.

SI quis heredem scripserit sub tali conditione, *si ille Consul factus fuerit, vel Prætor* [7]: vel ita filiam suam instituerit heredem, *si nupta fuerit*: vivo [8] autem testatore vel ille Consul processerit, vel Prætor fuerit factus, vel filia ejus nupta fuerit, vel adhuc vivo testatore Consulatum quidem, vel Præturam ille deposuerit, filia autem ejus [a marito] diverterit, omni veterum dubitatione explosa, sancimus, quandocunque impleta fuerit conditio, sive [9] vivo eo, sive mortis tempore, sive post mortem; conditionem videri esse completam. Quod & in legatis, & fideicommissis & libertatibus obtinendum esse censemus, ne, dum nimia utimur circa hujusmodi sensus subtilitate [10], judicia testantium defraudentur. Dat. 9. Kal. Augusti. *Constantinop.* post consulatum LAMPAD. & ORESTIS VV. CC. 531.

De institutione, secundum conditiones infra scriptas.

8. Idem A. Joanni P. P.

SI testamentum ita scriptum inveniatur, *Ille heres esto secundum* [11] *conditiones* [12] *infra scriptas*, si quidem nihil est adjectum, neque aliqua conditio in testamento posita est: supervacuam [13] esse conditionum pollicitationem sancimus, & testamentum puram habere institutionem. Et argumento utimur, quod Papinianus respondit [14]: *Vicos Reipublicæ relictos, qui proprios fines habebant, non ideo ex fideicommisso minus deberi, quod testator fines eorum, & certaminis formam, quod celebrari singulis annis voluit, alia scriptura se declaraturum promisit, ac postea morte præventus non fecit.* Sin autem conditiones quasdam in quavis parte testamenti posuit: tunc videri ab initio conditionalem esse institutionem, & sic omnia completa esse tanquam si [15] testator ipsas institutiones eisdem conditionibus copulasset, quæ infra conscriptæ sunt. Dat. 6. Kalend. Augusti. *Constantinop.* post consulatum LAMPADII, & ORESTIS VV. CC. 531.

An in vulgari substitutione contineatur tacita pupillaris.

9. Idem A. Joanni P. P.

CUm quidam prægnantem habens conjugem, scripsit heredem ipsam quidem suam uxorem ex parte, ventrem vero ex alia parte, & adjecit, *si non posthumus natus fuerit alium sibi heredem esse*: posthumus autem natus impubes [16] decessit: dubitabatur, quid juris sit, tam Ulpiano, quam Papiniano viris disertissimis voluntatis [17] esse quæstionem scribentibus: cum opinabatur Papinianus eundem testatorem voluisse posthumo nato, & impubere defuncto, matrem magis ad ejus venire successionem, quam substitutum. Si enim suæ substantiæ partem uxori dereliquit: multo magis, & luctuosam [18] hereditatem ad matrem venire curavit. Nos itaque in hac specie Papiniani dubitationem resecantes, substitutionem quidem in hujusmodi [19] casu, ubi posthumus natus adhuc impubes viva matre decesserit, respuendam esse censemus. Tunc autem tantummodo substitutionem admittimus, cum posthumus minime editus fuerit, vel post ejus partum mater prior decesserit. Dat. 3. Kal. Augusti. *Constantinop.* post consulatum LAMPADII, & ORESTIS, VV. CC. 531.

1 Qui extranei patrem præfert, ejus quoque liberos præferre intelligitur. 2 Cajus Titio naturali filio Sempronium substituit: Titius liberos legitimos relinquit? non est locus substitutioni. Ergo in substitutione facta naturalibus liberis post eorum mortem, tacita intelligitur conditio, si decesserint fine legitimis liberis. *ut hic*, l. 43. *ff. de vulgari.* ut eo casu minus scripturn quam dictum videatur. *l.* 102. *ff. de cond. & demonstr.* 3 Liberi patris fideicommisso gravati, excludunt substitutum. 4 Et ita naturales tantum liberi non excludunt substitutum. Quid si legitimati? excludunt. vide *Arrest. Parisiens* apud Papon. 20. *Arrest.* 3. §. 5. nec enim differt legitimatus a legitimo. *Nov.* 35. *c.* 3. adde *l.* 77. §. 15. *ff. de legat.* 2. *l.* 17. §. 4. *ff. ad SC. Treb.* 5 Jus constitutum in liberis justo matrimonio procreatis, interdum ad naturales tantum extendi potest. 6 Hæc constitutio in legatis & fideicommissis etiam locum habet. 7 *l.* 21. *ff. quando dies leg.* 8 Sufficit conditionem exfudare, vel mixtam implesse vivo testatore, licet impleta non duraverit. *l.* 91. *in fin. ff. de cond. & demonstr.* 9 *d. l.* 91. *l.* 18. *ff. de manum. test.* 10 Subtilitate judicia testantium non sunt defraudanda. 11 Hæc clausula conditionem facit, si conditiones partibus exprimuntur & adjiciuntur. *Gothofr.* Conciliat, hujus leg. cum *l. quoties. §. tantundem. ff. de hered. instit.* vide apud Kinschot. *responf.* 26. *num.* 9. Adde Everhard. *consil.* 203. *num. final.* Guid. Pap. *h. l. Ant.* 12 Etiamsi destinata adjecto conditionis testamento non inferatur, testamentum non vitiatur. *l.* 77. *in fin. ff. de legat.* 2. Accidentia omissa testamentum non infirmant. 13 Imo non est supervacua, cum ita institutus habeatur pro non instituto. *l.* 9. §. 5. *ff. de hered. instit.* 14 *in d. l.* 77. *in fin.* 15 Nihil interest institutionem immediate conditio adjiciatur in quavis parte testamenti pura inferiore: ita ut conditio in fine testamenti adjecta reddat institutionem perinde conditionalem, ac si ab initio fuisset appofita. 16 Dixi ad *l.* 28. *supr. de inoff.* §. 2. *Inst. de SC. Tertull. l.* 7. *in fin. ff. unde liberi. l.* 26. *ff. ad municip. conf. l.* 4. *ff. ad SC. Tertull. & l.* 11. *ff. comm. de succeff. l.* 72. *ff. de cond. & demonstr.* Inde etiam colligunt, Præsumi senem ante juvenem mori. vide Alciat. 1. *præsumpt.* 73. 17 Voluntatis quæstio. 18 Tristem, §. 2. *Inst. de SC. Tertull.* luctuosam legitimam portionem, *l.* 28. *supr. de inoff.* triste lucrum. *l. ult. ff. comm. de succeffion.* 19 Uxorem ex una parte instituo, ventrem ex altera, & si posthumus natus non fit, Titium in ejus partem substituo. Nascitur posthumus, idem moritur impubes viva matre: mater ei succedit, non substitutus: & ita Titius exacte non intelligitur pollicitus hujmodi substitutus: Vulgari quidem substitutioni tacite inest pupillaris: sed effectum non habet adversus matrem, sive fit coheres ipsi adjecta filio, *ut hic*, sive non fit. *l.* 8. *ff. tit. proxim.* adde Cujac. 12. *obf.* 27.

20 Impuberum substitutio, quæ pupillaris, de qua dixi ad *lib.* 28. *ff.* 6. & 2. *Inst.* 16. 21 Hæc substitutio est vulgaris, de qua etiam dixi ad *lib.* 28. *ff.* 6. & 2. *Inst.* 15.

TIT. XXVI.
DE IMPUBERUM [20] ET ALIIS [21] SUBSTITUTIONIBUS.

De partibus institutionis tacite repetitis in substitutione.

1. Impp. M. ÆLIUS & ANTONINUS AA. Secundo.

CUm [22] heredes ex disparibus partibus instituti, & invicem substituti sunt, nec in substitutione facta est ullarum partium mentio: verum est, non [23] alias partes testatorem substitutionis tacite inferuisse, quam quæ manifeste [in] institutione expressæ sint. Dat. CLARO II. & SEVERO CONSS. 171.

De substitutione reciproca.

2. Impp. SEVERUS, & ANTONINUS AA. Frontiniæ.

HEreditatem quidem defuncti intestati filii delatam tibi, dubitari non oportet: substitutio enim testamento patris facta, ad pubertatis tempora porrigi non potest: quia ipso, & aliis non [24] ejusdem conditionis heredibus institutis, & invicem substitutis, propter eorum personam, quibus in unum casum duntaxat substitui potest, etiam in filio idem debere servari, & ratio suadet, & Divus Marcus pater [25] constituit. PP. 6. Kal. Augusti. CHILONE, & LIBONE CONSS. 205.

De vulgari.

3. Imp. ALEXANDER A. Achillæ.

HEres institutus matris testamento, si successionem ex testamento omisisti, & ab intestato bonorum possessionis jus habere voluisti: substituto [26] locum quin feceris, in dubium non venit. Proinde, si substitutus hereditatem amplexus est, actionibus quæ [tibi] adversus matrem competebant, ipsum convenire, non successionem ab intestato potes vindicare. PP. 11. Kal. Sept. MAXIMO II. & ÆLIANO CONSS. 224.

An vulgaris expressa contineat tacitam pupillarem.

4. Idem A. Firmiano.

QUamvis placuerit, substitutionem impuberi, qui in potestate testatoris fuerit, a parente factam ita, *si heres non erit* [27], porrigi [28] ad eum casum, quo posteaquam heres extitit, impubes decessit, si modo non contrariam [29] defuncti voluntatem extitisse probetur: cum tamen proponas ita substitutionem factam esse, *Si mihi Firmianus filius, & Ælia uxor mea* (*quod* [30] *abominor*) *heredes non erunt, in locum eorum Publius Firmianus heres esto*: manifestum est, in eum casum factam substitutionem, quo utrique [31] heredum substitui potuit. PP. 4. Kal. Jul. FUSCO II. & DEXTRO CONSS. 226.

Quomodo substitutio expirat.

5. Impp. DIOCLET. & MAXIM. AA. Hadrianæ.

POst aditam [32] hereditatem [33] directæ substitutiones non [34] impuberibus filiis factæ, expirare solent. PP. 10. Kalend. Jun. iphis IV. & III. AA. CONSS. 290.

De jure accrescendi.

6. Iidem AA. & CC. Quintiano.

TEstamento [jure] facto, multis [35] institutis heredibus, & invicem substitutis: adeuntibus suam portionem etiam invitis [36] coheredum repudiantium accrescit [37] portio. Sine die & consule.

Per substitutionem pupillarem succeditur pupillo ex testamento, & venientes ab intestato repelluntur. Alex.

7. Iidem AA. & CC. Feliciano.

SI testamento [jure] facto intra pupillarem ætatem & in sua potestate constitutæ filiæ [38], *si intra puberiatem decesserit*, directis verbis pater substituit: heredem te factum ex testamento [39] post eventum conditionis, intestati successionem excludisse constat. S. Kal. Januar. *Sirmii*, AA. CONSS. 293.

Si miles filio heredi instituto substituerit.

8. Iidem AA. & CC. Patronæ.

PRecibus tuis manifestius exprimere debueras [40], maritus quondam

22 Heredes ex diversis partibus institui & invicem eos substitui, nec in substitutione partes expresli? Ad substitutionem ita vocantur, sicut in institutione vocati sunt, *ut hic.* hoc est, in substitutione partes repetitæ tacite intelliguntur, quæ expresse in institutione commemoratæ sunt. *ut hic. Synopsis Basil.* 35. *tit.* 13. *cap.* 23. 23 Vid. *l.* 24. *ff. de vulg. & pupill.* 24 Diversæ conditionis, vel ætatis liberis facta substitutio recipova non tantum in vulgari casu. *l.* 4. §. 2. *ff. h. t. l.* 6. *supr. de test. mil.* 25 Non quidem meus, sed Commodi. Et autem hæc constitutio Severi & Antonini Caracallæ, quæ mentio in *d.* §. 2. 26 Res in fit: *Si Achilla heres non erit, Titius instituatur.* Adde regulas hereditatem ex testamento: & mavolt ab intestato succedere? fit locus substituto. Hoc enim verba, *si heres non erit*, ita folent accipi, *si heres non erit ex testamento*: cum primum corpit Achilla heres non esse ex testamento, factus est locus substituto. *l.* 60. *verfic. nam filius. ff. de adq. vel amitt. her.* 27 Verba sunt substitutionis vulgaris. 28 Vulgaris facta filio impuberi pupillarem comprehendit. *l.* 4. §. *eodem.* 29 Vulgaris interdum pupillarem non includit ex tacita testatoris voluntate. 30 *l.* 41. *in fin. ff. h. t.* 31 Filio impuberi posium substituere pupillariter & vulgariter: uxori vulgariter tantum. His cognitis fingamus substitutionis formulam fuisse, *Filius & Ælia uxor heredes sunto, si heredes non erunt, Publius heres esto*: filius in pupillari ætate decedit? pars filii ad Publium defertur, non ad Æliam que pupillariter fuerit scripta ei casu filio non videtur substituta. Vulgaris substitutio eo casu pupillarem non continet. Nam si ad Æliam deferretur, substitutio esset inæqualis. Ælia filio substituta esse videtur pariter & pupillariter, filius vero Ælie vulgariter tantum. Hinc conflat, Vulgarem duobus inæqualibus factam, in neutra pupillarem continere. *Alex.* Substitutionem in duobus casu locum habere non posse, nisi & in persona utriusque locum habeat. *Bart.* 32 Additone vulgaris substitutio expirat. Heres eo tempore propriæ intelligitur, vid. Gratt. *lib. fent. §. hereditat. quæft.* 5. 33 Vulgares. *l.* 6. §. *de legatis.* 34 Id est, puberibus. Substituere nemo potest puberi filio post aditam hereditatem, *ut hic.* Id tamen locum non habere in testamento pias ad causas scribit Tiraquellus 24. *privilegio ultra caus.* 35 Heredibus pluribus institutis, & invicem substitutis, repudiantium partes hereditatem adeuntibus etiam invitis addicuntur, *ut hic. Synopf. Basil.* 35. *tit.* 1. *c.* 28. 36 Invitis quoque adcrescit portio. *l.* 35. *ff. de adq. vel amitt. hered. l.* 10. *ff. de caducis tollend.* Cur ita? vid. *l.* 2. *ff. de adq. vel amitt. her.* 37 Adcrescendi jus inter institutos & invicem substitutos locum habet. *l.* 1. §. *quando non potentium. l.* 8. *de succeff. edicto. l.* 9. *ff. de fuis.* dixi ad Ulpian. 26. §. 5. Goth. Differentiam inter jus accrescendi & substitutionis vid. Edmund. Merill. *lib.* 1. *obf. cap.* 10. Quid. Pap. *h. l. Ant.* 38 Vide *l.* 2. *ff. de vulgari.* 39 *l.* 3. *ff. de vulgari.* 40 Hanc legem repetierunt Cognolus & Hipp. Riminaldus. vid. Govеanum *lib.* 1. *var. lect. c.* 2. Emmuelem Zoarem *lib.* 1. *observ. c.* 8. Forcatulum *Necyomant. dialog.* 3. Vaconium *lib.* 4. *declarat.* 63. Mol-

tuus miles [1] defunctus, quem testamento facto heredem communem filium vestrum instituisse proponis, & secundum heredem scripsisse: utrumne in primum casum, an [in] secundum filio suo, quem habuit in potestate mortis tempore, si intra decimum quartum suæ ætatis annum, aut postea [2] decesserit, substituerit. Nam non est incerti juris, quod si quidem in patris militis positus potestate, primo tantum casu habuit substitutum, & patri heres extitit: eo defuncto ad te omnimodo [ejus] pertineat successio. Si vero substitutio in secundum [3] casum, vel expressa, vel compendio [4], non usque ad certam ætatem facta reperiatur: si quidem intra pubertatem decesserit, eos habeat heredes, quos pater ei constituit, & adierint hereditatem. Si vero post [5] pubertatem [6], [tunc] ejus te successionem obtinente, veluti ex causa [7] fideicommissi, bona, quæ cum moreretur, patris ejus fuerint, a te peti possunt. S. 5. Id. April. AA. CONSS. 293.

De substitutione facta mente captis.

9. [8] Imp. JUSTINIAN. A. Mennæ P. P.

HUmanitatis [9] intuitu parentibus [10] indulgemus, ut si filium, nepotem, vel pronepotem cujuscunque sexus habeant, nec alia proles defcendentium eis sit, iste tamen filius vel filia, nepos, vel neptis, pronepos vel proneptis mente [11] captus, vel mente capta perpetuo sit: vel si duo vel plures isti fuerint, nullus vero eorum sapiat, licet [12] hisdem parentibus legitima [13] portione ei, vel eis relicta, quos voluerint his substituere: ut occasione hujusmodi substitutionis ad [14] exemplum [15] pupillaris, querela [16] nulla contra testamentum eorum oriatur: ita tamen, ut si postea [respuerit [17], vel] respuerint, talis substitutio cesset. Vel si filia, aut alii descendentes ex hujusmodi mente capta persona sapientes sint: non liceat parenti, qui, vel quæ [18] testatur, alios, quam ex eo descendentes, unum vel certos vel omnes substituere. † Sin vero etiam liberi testatori, vel testatrici sint sapientes, ex his vero personis, quæ mente captæ sunt, nullus descendat, ad fratres eorum unum, vel certos, vel omnes eandem sieri substitutionem oportet. Dat. 3. Idib. Decembr. *Constantinop.* DN. JUSTINIANO A. PP. II. CONS. 528.

De substitutione facta duobus impuberibus filiis.

10. Idem A. Joanni P. P.

CUm quidam duobus [19] impuberibus filiis suis heredibus institutis adjecit, *si uterque impubes decesserit, illum sibi heredem esse*: dubitabatur apud antiquos legum auctores, utrumne tunc voluerit substitutum]admitti, cum uterque filius ejus in prima ætate decesserit: an alterutro decedente, illico substitutum in ejus partem succedere. [Et] placuit Sabino, substitutionem tunc locum habere, cum [20] uterque decesserit: cogitasse enim patrem primo [filio] decedente, fratrem suum in ejus portionem succedere. Nos ejusdem Sabini veriorem sententiam exiltimantes [21] non aliter substitutionem admittendam esse censemus, nisi uterque eorum [in] prima ætate decesserit. Dat. 6. Kal. Augusti. *Constantinop.* post consulatum LAMPADII & ORESTIS VV. CC. 531.

Interpretatio verborum, quisquis mihi heres erit, & Titius filio meo heres esto: *& verborum:* Titius una cum filiis suis & Sempronius heredes mihi sunto.

11. Idem A. Joanni P. P.

SI quis duobus heredibus institutis filio suo impuberi eos una cum alio tertio substituerit, & verba testamenti ita compositurit: *Quisquis mihi heres erit, & Titius filio meo heres esto*, secundum quod apud Ulpianum invenimus, mortuo impubere filio, quærebatur, quomodo ad substitutionem vocentur tres substituti: utrumne duo priores, qui & patri heredes fuerant scripti, in dimidiam vocentur, tertius in reliquam dimidiam? an tres substituti, unusquisque ex triente, ad substitutionem vocentur? Alia applicata dubitatione, si quis heredem ita scripserit, *Titius una* [22] *cum filiis [suis] & Sempronius heredes mihi sunto:* & in præsenti [enim] specie quærebatur secundum Ulpianum voluntas testantis utrumne Titium una cum filiis suis in dimidiam vocet, & Sempronium in aliam dimidiam: an omnes [in] virilem [23] portionem? Nobis autem in prima quidem specie videtur tres

1 Dixi ad *l.* 6. *in fin. ff. de testf. milit.* Goth. Vide in hanc l. Govean. *lect. lib.* 1. *cap.* 2. Viglium *de pupill. substit.* 8. *qua ratione n.* 13. Ant. Merend. *contr. lib.* 3. *c.* 39. Ant. 2 *l.* 14. *ff. h. t.* 3 *l.* 2. §. 1. *ff. h. t.* Substitutio in secundum casum, pupillaris vel compendiosa: in primum, vulgaris. *In primum* autem dicitur, quia providet, si heres non sit, qui primus est eventus quo via substitutis aperitur. Primus dicitur, quia non esse, præcedit esse. vid. Bald. *hic.* 4 Id est, non expressa certa ætate. 5 Nihilnus dianus est, ut substituant puberi, in secundum casum pupillariter vel compendiose. vid. *l.* 6. *supr. de testf. mil.* vid. Cujac. 12. *obf.* 25. 26. & 27. Idem paganis datum est. *c. Rayn. 14. extr. de testam.* 6 Vid. *l.* 2. §. 1. *l.* 11. *in fin. ff. de confirmando tutor.* 7 Substitutio facta a milite puberi verbis civilibus valet jure fideicommissi, trahitur ad fideicommissum. vide Cujac. 11. *obf.* 25. 8 Fit mentio hujus constitutionis in *l.* 7. §. 1. *supr. de cur. furios.* 9 Exemplaris fubstitutio humanitatis intuitu patentibus indulta: eli enim humanitatis limmæ furiosi, & mente capti curam fuscipere. unde notant, exemplariter fubstituendi jus parentibus concedi jure humanitatis, non potestatis: ut ob eam rationem videatur parens naturalis filio naturali furioso exemplariter posse fubstituere: licet fecus fit in pupillari, que fit jure potestatis. De exemplari fubstitutione adde quæ scripsi ad §. 1. *Inst. de pupillari, ad l. ex facto.* 43. *ff. de vulgari & pup.* 10 An naturalibus tantum? dicam *l. h. t.* Quid e converso, posiuntne liberi parentibus furiosis exemplariter fubstituere? Potestne etiam mater liberis suis exemplariter fubstituere? Mox dicetur. 11 Mente capti fubstituitur directo ad similitudinem pupillorum. 9. *l. Nec. de pupillari.* 12. *ff. de ver. patri.* dic idem in furiosis & mutis. *l.* 43. *ff. de vulg.* prodigo, alcatori & similibus: & ita alter alteri interdum testari potest contra *legem* 32. *ff. de ber. instit.* potest furiosus ætate decedit? pars filii ad Publium defertur, non ad Æliam que pupillariter fuerit. *l.* 10. *ff. de hered. instit.* poterit poter bona filii testamento alienare certa lege. *l.* 1. *ff. de bon. mat. l. ult.* §. 6. *verf. si autem. inff. de bon. que liber.* 12 Olim id erat impetrandum. *l.* 43. *ff. h. t.* 13 Cum fubstitutitur exemplariter, legitima faltem relinquenda, unde quidam colligunt, Naturalem parentem liberis non posse fubstituere, quod naturalibus liberis legitima non debeatur, verum de ea re superius diximus. Imo exheredato potest etiam fubstitui. *l.* 1. §. 2. *ff. h. t.* 14 Περὶ μέτρου καὶ κτῆσεως ἀφοίνου dicitur Theoph. 15 Exemplaris fubstitutio fit mente captis. §. 1. *Inst. de pupill.* 16 Adverfus exemplarem fubstitutionem querela inofficioli non competit. 17 Ceffante causa finali exemplaris fubstitutionis, ceffat ipfa fubstitutio. 18 Exemplaris fubstitutio potest fieri etiam a matre, quamvis pupillarem facere non possit. *l.* 53. *ff. de vulg.* etiamsi bonorum filii administrationem nudam habeat, non jus alienandi. *l.* 31. §. 6. *ff. de negot.* Quid si a matre & a patre simul fubstituto facta sit? facta a patre fubstitutio præferetur. Bald. *hic*, ad eundem modum matris fubstitutio avitæ præferetur. Bald. *hic. m.* 48. 19 *l.* 25. *l.* 42. *ff. de vulg.* §. 6. *Inst. de pupill.* 20 Dicta *l.* 25. 21 Hæc eft 25. decisio ex 50. novis Justinianeis. vid. Inglois. *Anf.* 22 Quoties plures inftituuntur cum adjectione nominis distributivi, quilibet vocatur in virilem, ac